

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 221/2012-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. J. N., P., zastúpeného Mgr. J. G., pre namietané porušenie jeho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka konania a vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave a jeho uznesením sp. zn. 2 CoKR/17/2010 z 23. augusta 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. J. N. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. februára 2012 doručená sťažnosť Ing. J. N., P. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania a vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a jeho uznesením sp. zn. 2 CoKR/17/2010 z 23. augusta 2010.

Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že 25. januára 2010 sťažovateľ v súlade so zákonom č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z. z.“) podal Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti G. Veľká Británia (ďalej len „dlžník“). Uznesením sp. zn. 3 K/4/2010 z 9. februára 2010 okresný súd začal konkurzné konanie proti dlžníkovi. Uznesením sp. zn. 3 K/4/2010 z 22. februára 2010 okresný súd vyhlásil konkurz na majetok dlžníka, ustanovil správcu dlžníka, vyzval veriteľov na prihlásenie svojich pohľadávok a uložil správcovi dlžníka v zmysle čl. 40 Nariadenia Rady (ES) č. 1346/200 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (ďalej len „nariadenie rady“) informovať o vyhlásení konkurzu známym veriteľom, ktorí majú zvyčajné miesto pobytu, trvalé bydlisko alebo registrované sídlo v iných členských štátoch.

Dňa 12. marca 2010 podal proti uzneseniu okresného súdu o vyhlásení konkurzu odvolanie dlžník (v likvidácii), zastúpený likvidátorom S. T. (ďalej len „odvolateľ“), ktorý uviedol, že na základe rozhodnutia High Court of Justice z 22. januára 2010 vydaného

v konaní vedenom pod č. 6678/2008 bol vydaný príkaz na súdnu likvidáciu dlžníka, čím bolo v súlade s čl. 3 nariadenia rady začaté likvidačné konanie dlžníka, ktoré bolo identifikované ako hlavné konkurzné konanie. Tomuto konaniu predchádzalo tzv. „prelikvidačné konanie“, v rámci ktorého bolo vydaných viacero príkazov a nariadení smerujúcich na zabezpečenie majetku dlžníka, a to aj voči sťažovateľovi. Na základe nariadenie High Court of Justice z 15. januára 2010 bola sťažovateľovi a B. J. uložená povinnosť vydať likvidátorovi dlžníka 43 ks kmeňových akcií emitenta G., a. s., ako aj sumu 3 987 584 €, ktorú však títo nespĺnili. Odvolateľ tvrdil, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 3 K/4/2010 došlo k viacerým vadám, a síce že:

- okresný súd vychádzajúc z návrhu sťažovateľa na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka konal s Ing. D. Š. ako riaditeľom dlžníka (ďalej len „riaditeľ dlžníka“), hoci nariadením likvidácie dlžníka 22. januára 2010 došlo ex lege k zániku jeho oprávnenia konať v mene dlžníka a toto oprávnenie prešlo na likvidátorov ustanovených High Court of Justice. Riaditeľ dlžníka teda nemal právo uznať záväzky dlžníka a ani spôsobilosť byť účastníkom konania;

- okresný súd nekonal s dlžníkom ako s účastníkom konania, nevyzval dlžníka, aby osvedčil svoju platobnú schopnosť, a uprel mu aj ďalšie procesné práva;

- na území Slovenskej republiky sa nenachádza centrum hlavných záujmov dlžníka v zmysle čl. 3 nariadenia rady, pretože registrované sídlo dlžníka sa nachádza na území Spojeného kráľovstva, všetky riadiace funkcie a rozhodnutia týkajúce sa správy dlžníka môžu vykonávať a prijímať výlučne likvidátori dlžníka, ktorí sú štátnymi príslušníkmi Spojeného kráľovstva, na jeho území majú bydlisko a tam sa aj zdržiavajú, hlavní veritelia sa nikdy nenachádzali na území Slovenskej republiky, sám dlžník nikdy nevykonával žiadnu činnosť, je len nositeľom aktív. Okresný súd teda nemal medzinárodnú právomoc rozhodovať o tejto veci;

- rozhodnutie High Court of Justice je prekážkou res iudicata, pričom prebiehajúce likvidačné konanie s účinkami vo všetkých členských štátoch Európskej únie súčasne vytvára prekážku litispencie;

- okresný súd vec nesprávne právne posúdil.

Dňa 30. marca 2010 podal k odvolaniu vyjadrenie riaditeľ dlžníka, pričom uviedol, že:

- bol a je oprávnený konať v mene dlžníka, vyjadriť sa k návrhu na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka, ako aj uznať jeho záväzky;

- v danom prípade odvolanie proti uzneseniu okresného súdu o vyhlásení konkurzu podala osoba, ktorá na to nebola oprávnená;

- boli splnené všetky podmienky na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka ustanovené zákonom č. 7/2005 Z. z.;

- centrum hlavných záujmov dlžníka sa preukázateľne nachádza na území Slovenskej republiky. Domnienka o centre hlavných záujmov dlžníka v štáte registrovaného sídla je jednoznačne vyvrátená z dôvodov uvedených v návrhu na začatie konkurzného konania a tým, že na území Slovenskej republiky sa nachádza miesto výkonu ústrednej správy dlžníka, ako aj jediný rozhodujúci majetok dlžníka – 43 ks kmeňových akcií emitenta G., a. s. Riaditeľom dlžníka je slovenský štátny príslušník s trvalým pobytom v Slovenskej republike, benefičnými vlastníkmi a osobami kontrolujúcimi dlžníka sú slovenskí štátni občania a veriteľmi sú prevažne slovenské subjekty. Dlžník nikdy nevykonával podnikateľskú činnosť na území Veľkej Británie, je prázdnu schránkou, holdingovou spoločnosťou, ktorej účelom je len oficiálne držanie aktív. Okresný súd mal preto právomoc na začatie hlavného konkurzného konania. Likvidačné konanie vedené na majetok dlžníka vo Veľkej Británii môže byť považované výlučne za vedľajšie konkurzné konanie v zmysle čl. 3 nariadenia rady;

- neexistujú žiadne odvolacie dôvody tvrdené odvolateľom.

Krajský súd uznesením č. k. 2 CoKR/17/2010-634 z 23. augusta 2010 konkurzné konanie na majetok dlžníka zastavil.

Dňa 10. decembra 2010 sťažovateľ podal proti uzneseniu krajského súdu dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 2 Obdo 44/2010 z 20. decembra 2011 odmietol ako „*smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné*“; z tohto dôvodu sa najvyšší súd napadnutým rozhodnutím krajského súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti nezaoberal.

Dňa 4. januára 2011 sťažovateľ podal „z dôvodu právnej istoty“ sťažnosť ústavnému súdu, ktorá bola uznesením č. k. III. ÚS 143/2011-41 z 5. apríla 2011 odmietnutá pre neprípustnosť (z dôvodu predčasnosti, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, bude rozhodovať najvyšší súd, pozn.).

Sťažovateľ v (druhej) sťažnosti podanej ústavnému súdu uviedol, že v postupe a rozhodnutí krajského súdu došlo k viacerým vadám, ktoré samy osebe, ako aj vo vzájomnej súvislosti predstavujú zásah do jeho základných práv a slobôd zaručených ústavou a dohovorom.

Sťažovateľ predovšetkým namietal, že krajský súd rozhodoval o odvolaní odvolateľa, ktorý nebol aktívne legitimovaný na jeho podanie. Okrem toho, o niektorých kľúčových podaniach odvolateľa, ktoré krajský súd prevzal ako významné pre svoje rozhodnutie, sa sťažovateľ dozvedel až po doručení (mu) napadnutého rozhodnutia krajského súdu a v priebehu odvolacieho konania nemal žiadnu možnosť sa k nim vyjadriť, čím došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v rozsahu, v akom tieto práva chránia rovnosť účastníkov súdneho konania. Sťažovateľ bol účastníkom konania, ktoré začalo na jeho vlastný návrh, a ak sa s ním v odvolacom konaní ako s účastníkom konania nekonalo, došlo k porušeniu jeho procesných práv. Krajský súd odňal sťažovateľovi možnosť konať pred súdom aj tým, že na prejednanie odvolania nenariadil pojednávanie, hoci si to vyžadoval dôležitý verejný záujem v zmysle § 214 ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), čím došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V odvolacom konaní krajský súd „nečakane“ rozhodol o absencii vecnej pôsobnosti okresného súdu. Krajský súd sa nijako nevyporiadal s procesnými návrhmi a vyjadreniami sťažovateľa a dlžníka týkajúcimi sa aktívnej legitimácie odvolateľa, otázok súvisiacich s voľbou rozhodného práva a kritérií hlavného konkurzného konania.

Sťažovateľ taktiež namietal, že krajský súd vyhovel odvolaniu odvolateľa z dôvodov, ktoré zákon č. 7/2005 Z. z. nepripúšťa. Tým, že krajský súd nevykladal ustanovenie § 22

ods. 3 zákona č. 7/2005 (účinného do 31. decembra 2011, pozn.) v súlade s ústavou a povinnosťou „eurokonformného výkladu“, je napadnuté rozhodnutie zjavne arbitrárne a predstavuje pre účastníkov konania neúnosnú mieru právnej neistoty.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že konkurzné konanie má dve relatívne samostatné etapy, ktorými sú začatie konkurzného konania a vyhlásenie konkurzu. Zákonné predpoklady na začatie konkurzného konania boli v danom prípade naplnené a právoplatne potvrdené rozhodnutím okresného súdu. Proti uzneseniu o začatí konkurzného konania sa nemožno odvolať. Po začatí konkurzného konania súd pred vyhlásením samotného konkurzu zisťuje, či v prípade veriteľského návrhu dlžník neosvedčí svoju platobnú schopnosť a či majetok dlžníka bude postačovať na úhradu nákladov konkurzu. Po splnení zákonných podmienok súd vyhlási na majetok dlžníka konkurz. Proti tomuto uzneseniu je odvolanie prípustné, pričom odvolacím dôvodom môže byť výlučne osvedčenie platobnej schopnosti dlžníka. Neexistencia tohto dôvodu vylučuje vecnú pôsobnosť odvolacieho súdu preskúmať splnenie podmienok na začatie konkurzného konania. Aj v prípade, ak by krajský súd mal právomoc preskúmať splnenie podmienok na začatie hlavného konkurzného konania, pri ich skúmaní dospel k svojvoľným právnym záverom.

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd nesprávne určil, akým právom sa spravuje konkurzné konanie vedené na území Slovenskej republiky, v dôsledku čoho neaplikoval právnu normu, ktorú aplikovať mal, t. j. zákon č. 7/2005 Z. z. Naopak, krajský súd sa pri rozhodovaní riadil anglickým právom, čo je absolútne neprípustné a má za následok porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu. Skôr začaté konkurzné konanie nemôže byť posudzované ako hlavné výlučne z dôvodu časovej prednosti, ale práve a len na základe posúdenia otázky, na území ktorého štátu sa nachádza centrum hlavných záujmov dlžníka. Aj v prípade, ak by na území Veľkej Británie skutočne prebiehalo hlavné konkurzné konanie, neboli splnené predpoklady na zastavenie konkurzného konania vedeného na území Slovenskej republiky. Článok 37 nariadenia rady totiž nevylučuje, aby po prípadnom začatí hlavného konkurzného konania bolo toto konvertované na vedľajšie konkurzné konanie.

Sťažovateľ v petite sťažnosti žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že postupom a uznesením krajského súdu č. k. 2 CoKR/17/2010-634 z 23. augusta 2010 bolo porušené jeho základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základné právo na prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka konania a vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia. Sťažovateľ zároveň požiadal o odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 263/03, III. ÚS 218/07).

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva na prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka konania a vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 2 CoKR/17/2010-634 z 23. augusta 2010, ktorým zastavil konkurzné konanie na majetok dlžníka.

Vzhľadom na aktuálnu judikatúru, z ktorej vyplýva, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní prichádza do úvahy aj ústavný prieskum rozhodnutia odvolacieho súdu, a to v lehote na podanie sťažnosti proti rozhodnutiu o dovolaní (m. m. II. ÚS 324/2010, III. ÚS 192/2010, III. ÚS 164/2011), ústavný súd preskúmal aj napadnuté rozhodnutie krajského súdu.

Ústavný súd zároveň považuje za potrebné pripomenúť, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu (III. ÚS 199/08).

Súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie kľúčový, vyžaduje sa osobitná odpoveď práve na tento argument (Georgidas c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné.

Do základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

1. Námietky sťažovateľa (ako veriteľa dlžníka) smerujúce proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu, ktorým tento podľa § 22 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. (účinného do 31. decembra 2011, pozn.) zastavil konkurzné konanie na majetok dlžníka, sú v podstate založené na tom, že krajský súd nemal právomoc tak urobiť, ak okresný súd po splnení všetkých podmienok na začatie konkurzného konania ustanovených citovaným zákonom rozhodol jednak o začatí tohto konania, pričom vychádzajúc z tvrdenia sťažovateľa, že centrum hlavných záujmov dlžníka v zmysle čl. 3 ods. 1 nariadenia rady sa nachádza na území Slovenskej republiky, vyhlásil toto konanie za hlavné konkurzné konanie, čím založil svoju medzinárodnú právomoc a určil, že toto konanie sa bude v zmysle čl. 4 ods. 1 nariadenia rady riadiť právom Slovenskej republiky – t. j. zákonom č. 7/2005 Z. z., ako aj o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka. Sťažovateľ zároveň spochybnil aktívnu legitimáciu odvolateľa podať odvolanie proti uzneseniu okresného súdu o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka. Závery krajského súdu týkajúce sa kritérií na určenie hlavného konkurzného konania a voľby rozhodného práva, ako aj aktívnej legitimácie odvolateľa považuje sťažovateľ za zjavne neodôvodnené a arbitrárne. Sťažovateľ ďalej namietal, že nemal možnosť vyjadriť sa ku všetkým podaniam odvolateľa a že krajský súd na prejednanie odvolania nenariadil pojednávanie, hoci si to vyžadoval dôležitý verejný záujem podľa § 214 ods. 1 písm. c) OSP. Uvedeným postupom a rozhodnutím krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu vrátane práva na rovnosť účastníkov v konaní a práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania a vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, ako aj k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie.

Z relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že tento po podaní odvolania odvolateľom preskúmal obsah spisu okresného súdu, ako aj podania a listinné dôkazy predložené v odvolacom konaní. Krajský súd následne zistil, že na základe rozhodnutia High Court of Justice vo veci č. 6678/2008 z 22. januára 2010 bolo v zmysle čl. 3 ods. 1 nariadenia rady začaté konkurzné (insolvenčné) konanie na majetok dlžníka identifikované ako hlavné konkurzné konanie s tým, že predmetné konanie sa bude v zmysle čl. 4 ods. 1 nariadenia rady riadiť anglickým právom, t. j. insolvenčným zákonom z r. 1986 (Insolvency Act 1986). Proti rozhodnutiu High Court of Justice podali dlžník

prostredníctvom svojho riaditeľa, ako aj sťažovateľ a B. J. odvolanie. O výsledku tohto konania nebol v odvolacom konaní vedenom krajským súdom predložený žiadny relevantný dokument. Krajský súd skonštatoval, že z obsahu spisu okresného súdu je zrejmé, že tomuto súdu nebola známa skutočnosť o začatí hlavného konkurzného konania pred High Court of Justice; je však nepochybné, že táto skutočnosť musela byť známa ako riaditeľovi dlžníka, tak aj sťažovateľovi. Krajský súd s poukazom na čl. 7 ods. 2 druhú vetu ústavy, na príslušné články nariadenia rady [čl. 3 ods. 1 – medzinárodná súdna právomoc (princíp univerzality), čl. 4 ods. 1 – príslušné právo, čl. 16 ods. 1 – zásada uznávania konkurzných konaní začatých v inom členskom štáte Európskej únie (zásada vzájomnej dôvery), čl. 17 ods. 1 – účinky uznávania, v spojení s bodmi 13 a 22 preambuly nariadenia rady], ako aj na judikatúru Súdneho dvora (veci C-224/01, C-341/04, C-444/07) uviedol, že nariadenie rady je všeobecne záväzné tak na úrovni Európskeho spoločenstva, ako aj na úrovni jednotlivých členských štátov, a teda je priamo záväzné tak pre členské štáty, ako aj ich vnútroštátne subjekty. Vydaním uznesení okresného súdu o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu reálne došlo k porušeniu princípu univerzality a priority, ako aj zásady uznávania rozhodnutí v zmysle príslušných článkov nariadenia rady. Podľa ustanovenia § 22 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. (účinného do 31. decembra 2011, pozn.) proti uzneseniu o vyhlásení konkurzu môže podať odvolanie dlžník, ak nie je navrhovateľom. Ak odvolací súd zistí, že súd prvého stupňa rozhodol o vyhlásení konkurzu nesprávne, rozhodnutie súdu prvého stupňa zmení tak, že zastaví konkurzné konanie; inak rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdí... S ohľadom na vykonané dokazovanie odvolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie okresného súdu nebolo správne, preto ho zmenil tak, že konkurzné konanie zastavil.

V súvislosti s nastolenou problematikou ústavný súd považoval za potrebné opakovane odkázať na judikatúru Súdneho dvora, ktorý vo veci sp. zn. C-341/04 (rozsudok z 2. mája 2006, body 28, 34, 37, 40, 41 a 42) uviedol, že čl. 3 nariadenia rady stanovuje dva typy konkurzných konaní. Konkurzné konanie začaté podľa odseku 1 tohto článku príslušným súdom členského štátu, na ktorého území sa nachádza centrum hlavných záujmov dlžníka, pomenované ako „hlavné konanie“ má univerzálne účinky, keďže sa uplatní na majetok dlžníka nachádzajúci sa v ktoromkoľvek členskom štáte, kde je

nariadenie uplatniteľné. Ak príslušný súd členského štátu, kde má dlžník podnik, môže podľa odseku 2 uvedeného článku začať neskôr konanie, toto konanie pomenované ako „vedľajšie konanie“ má účinky, ktoré sa obmedzujú na majetok dlžníka nachádzajúci sa na území tohto štátu. Z čl. 3 ods. 1 nariadenia rady vyplýva, že v prípade neprítomnosti dôkazu o opaku sa za centrum hlavných záujmov dlžníka považuje miesto, kde má spoločnosť svoje registrované sídlo. Vyvrátiteľnú domnienku, ktorú zákonodarca Európskeho spoločenstva stanovil v prospech sídla spoločnosti, možno vyvrátiť iba ak okolnosti, ktoré sú objektívne a zistiteľné tretími osobami, umožňujú preukázať existenciu reálnej situácie odlišnej od situácie, akú má odrážať umiestnenie uvedeného sídla. Tak by to mohlo byť najmä v prípade spoločnosti, ktorá nevykonáva žiadnu činnosť na území členského štátu, kde je umiestnené jej sídlo. Naopak, pokiaľ spoločnosť vykonáva svoju činnosť na území členského štátu, kde je umiestnené jej sídlo, na vyvrátenie domnienky stanovenej nariadením nepostačuje skutočnosť, že jej ekonomické rozhodnutia sú alebo môžu byť kontrolované materskou spoločnosťou usadenou v inom členskom štáte. Podľa čl. 4 ods. 1 nariadenia rady určenie príslušného súdu v sebe zahŕňa aj určenie uplatniteľného práva. Z čl. 16 ods. 1 v spojení s čl. 17 ods. 1 nariadenia rady vyplýva, že rozhodnutie o začatí konkurzného konania v členskom štáte sa uznáva vo všetkých ostatných členských štátoch od chvíle, keď nadobudne účinnosť v štáte, v ktorom sa konanie začne, a že má bez akýchkoľvek ďalších formálnych požiadaviek v akomkoľvek inom členskom štáte rovnaké účinky ako podľa práva štátu, v ktorom sa konanie začne. Pravidlo prednosti definované v čl. 16 ods. 1 nariadenia rady je založené na zásade vzájomnej dôvery. Uvedenej zásade vzájomnej dôvery je vlastné, že súd členského štátu, na ktorý je podaný návrh na začatie hlavného konkurzného konania, overí svoju právomoc so zreteľom na čl. 3 ods. 1 nariadenia rady, teda preskúma, či sa centrum hlavných záujmov dlžníka nachádza v tomto členskom štáte. Naproti tomu súdy iných členských štátom uznávajú rozhodnutie o začatí hlavného konkurzného konania bez toho, aby boli oprávnené preskúmavať posúdenie, ktoré o svojej právomoci uskutočnil prvý súd.

Vo veci sp. zn. C-396/09 (výrok rozsudku z 19. decembra 2009) Súdny dvor judikoval, že pojem „centrum hlavných záujmov dlžníka“ uvedený v čl. 3 ods. 1 nariadenia rady sa má vykladať s odkazom na právo Európskej únie. Na účely určenia centra hlavných

záujmov spoločnosti v úpadku sa má čl. 3 ods. 1 druhá veta nariadenia rady vykladať tak, že pri určovaní centra hlavných záujmov spoločnosti v úpadku sa musí uprednostňovať miesto hlavného vedenia tejto spoločnosti, tak ako ho možno určiť na základe objektívnych okolností zistiteľných tretími osobami. Ak riadiace a kontrolné orgány spoločnosti sa nachádzajú v mieste jej registrovaného sídla a rozhodnutia o správe tejto spoločnosti sa prijímajú na tomto mieste spôsobom zistiteľným tretími osobami, potom domnienku stanovenú v tomto článku nemožno vyvrátiť. Ak sa miesto hlavného vedenia spoločnosti nenachádza v mieste jej registrovaného sídla, existencia majetku spoločnosti a zmlúv o finančnej správe tohto majetku v inom členskom štáte, ako je štát registrovaného sídla tejto spoločnosti, môže byť považovaná za okolnosť postačujúcu na vyvrátenie tejto domnienky len za podmienky, že komplexné posúdenie všetkých relevantných okolností umožňuje spôsobom zistiteľným tretími osobami preukázať, že skutočné centrum vedenia a kontroly uvedenej spoločnosti, ako aj správy jej záujmov sa nachádza v tomto inom členskom štáte. Pojem „podnik“ v zmysle čl. 3 ods. 2 tohto nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že vyžaduje určitú minimálnu mieru organizácie a stability spojenú s výkonom hospodárskej činnosti. Iba samotná existencia majetku alebo bankových účtov v zásade nenapĺňa túto definíciu.

Taktiež vo veci sp. zn. C-444/07 (výrok rozsudku z 21. januára 2010) Súdny dvor judikoval, že nariadenie rady (najmä jeho čl. 3, 4, 16, 17 a 25) sa má vykladať v tom zmysle, že v takej veci, ako je vec sama, po začatí hlavného konkurzného konania v členskom štáte sú príslušné orgány iného členského štátu, v ktorom nebolo začaté žiadne vedľajšie konkurzné konanie, povinné (s výhradou dôvodov odmietnutia vychádzajúcich z čl. 25 ods. 3 a čl. 26 tohto nariadenia) uznávať a vykonávať všetky rozhodnutia týkajúce sa tohto hlavného konkurzného konania.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že okresnému súdu nebola známa skutočnosť o začatí hlavného konkurzného konania pred High Court of Justice; je však nepochybné, že táto skutočnosť musela byť známa tak sťažovateľovi, ako aj riaditeľovi dlžníka.

Preskúmaním uznesenia okresného súdu o začatí konkurzného konania proti dlžníkovi ústavný súd zistil, že tento súd nepostupoval v zmysle už citovanej zásady vzájomnej dôvery a neoveril svoju medzinárodnú právomoc na začatie takéhoto konania so zreteľom na čl. 3 ods. 1 nariadenia rady. Právomoc súdu je pritom jednou z procesných podmienok konania, ktorej splnenie súd skúma z úradnej povinnosti v každom štádiu konania a na každom stupni; nedostatok tejto podmienky je neodstrániteľný a má za následok zastavenie konania. Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že okresný súd sa uspokojil s výkladom pojmu „centrum hlavných záujmov dlžníka“ predloženým sťažovateľom v jeho návrhu na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka, na základe čoho rozhodol o svojej medzinárodnej právomoci na začatie konkurzného konania, čím určil aj rozhodné právo, avšak bez toho, aby sám preskúmal, či takouto právomocou disponuje.

Podľa názoru ústavného súdu okresný súd nemá oprávnenie začať konkurzné konanie bez toho, aby overil (minimálne v prípade, ak má dlžník registrované sídlo na území iného členského štátu Európskej únie ako v Slovenskej republike), či nie je začaté hlavné konkurzné konanie v (tomto) inom členskom štáte Európskej únie v zmysle čl. 3 ods. 1 nariadenia rady.

V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že zákon č. 7/2005 Z. z., ktorým sa riadi konkurzné konanie v prípade jeho začatia súdom Slovenskej republiky, výslovne neupravuje, akým spôsobom má súd svoju právomoc overiť. V tomto smere sa ako najjednoduchšia možnosť javí výzva na zodpovedanie tejto otázky adresovaná priamo navrhovateľovi, resp. dlžníkovi. Článok 40 ods. 1 nariadenia rady totiž ukladá povinnosť súdu s príslušnou právomocou, resp. likvidátorovi, informovať o začatí konkurzného konania známych veriteľov, ktorí majú zvyčajné miesto pobytu, trvalé bydlisko alebo registrované sídlo v iných členských štátoch.

Rovnako to bolo aj v danom prípade, keď sťažovateľ o začatí (hlavného) konkurzného konania v inom členskom štáte Európskej únie (vo Veľkej Británii) vedel ešte skôr, ako podal návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka okresnému súdu.

Ďalšou možnosťou je overenie tejto skutočnosti súdom, a to v príslušnom verejne prístupnom registri súdu iného členského štátu Európskej únie – napr. v Slovenskej republike o začatí konkurzného konania súd vydá uznesenie, ktoré bezodkladne zverejní v Obchodnom vestníku; ktorý je verejne prístupný prostredníctvom internetovej stránky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

V prípade, ak by okresný súd postupoval uvedeným spôsobom, dospel by k rovnakému záveru ako krajský súd, a síce že nemá medzinárodnú právomoc začať hlavné konkurzné konanie na majetok dlžníka, pretože tomu bráni prekážka začatia rovnakého konania súdom iného členského štátu Európskej únie, a síce High Court of Justice, ktorý na základe určenia centra hlavných záujmov dlžníka založil svoju medzinárodnú právomoc, a tým aj rozhodné právo na prerokovanie konkurzného konania.

Ústavný súd sa stotožňuje s právnym názorom krajského súdu, že vydaním uznesení okresného súdu o začatí konkurzného konania a o vyhlásení konkurzu reálne došlo k porušeniu princípu univerzality a priority, ako aj zásady uznávania rozhodnutí v zmysle príslušných článkov nariadenia rady. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd bol aj v štádiu odvolacieho konania oprávnený skúmať existenciu právomoci okresného súdu na vedenie konkurzného konania (začatie konkurzného konania, vyhlásenie konkurzu a nasl.) ako jednu z jeho procesných podmienok. Rozhodnutie krajského súdu, ktorým podľa § 22 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. (účinného do 31. decembra 2011) zastavil konkurzné konanie na majetok dlžníka z dôvodu, že rozhodnutie okresného súdu nebolo správne, nemožno považovať na zjavne neodôvodnené a arbitrárne, aj keď v ňom nie je výslovne uvedené spojenie s § 104 ods. 1 OSP (nedostatok podmienky konania ako dôvod na jeho zastavenie).

V intenciách uvedeného sú námietky sťažovateľa, že nemal možnosť vyjadriť sa ku všetkým podaniam odvolateľa a že krajský súd na prejednanie odvolania nenariadil pojednávanie, hoci si to vyžadoval dôležitý verejný záujem podľa § 214 ods. 1 písm. c) OSP, právne irelevantné. Ústavný súd dospel k záveru, že uvedeným postupom a rozhodnutím krajského súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu vrátane práva na rovnosť účastníkov v konaní a práva na prerokovanie veci

v prítomnosti účastníka konania a vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, ako ani k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie.

Ústavný súd nepovažuje právne posúdenie veci krajským súdom za ústavne neudržateľné. S prihliadnutím na absenciu priamej súvislosti medzi označenými právami, porušenie ktorých sťažovateľ namietal, a napadnutým uznesením krajského súdu považuje ústavný súd sťažnosť za zjavne neopodstatnenú, preto ju v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. Pokiaľ ide o námietku porušenia základného práva sťažovateľa na ochranu majetku, túto v sťažnosti osobitne nezdôvodnil, hoci odôvodnenie návrhu je jednou zo všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, nesplnenie ktorej v danom prípade viedlo k odmietnutiu sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí. Okrem toho, v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu absencia porušenia ústavnoprávnych princípov spravodlivého súdneho konania vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľa hmotnoprávneho charakteru, medzi ktoré nepochybne patrí aj základné právo garantujúce ochranu majetku (napr. III. ÚS 27/08).

3. Nad rámec uvedeného ústavný súd považoval za potrebné zrekapitulovať, že:

Pojem „centrum hlavných záujmov dlžníka“ v súvislosti s určením právomoci súdu na začatie konkurzného konania v zmysle čl. 3 ods. 1 nariadenia rady, a tým aj rozhodného práva podľa čl. 4 ods. 1 nariadenia rady treba vykladať s ohľadom na objektívne okolnosti zistiteľné tretími osobami.

Pojem „podnik“ znamená akúkoľvek prevádzku, v ktorej dlžník vykonáva nie prechodnú hospodársku činnosť s použitím ľudských zdrojov a tovarov [čl. 2 písm. h) nariadenia rady]. Pojem „podnik“ v zmysle čl. 3 ods. 2 nariadenia rady sa má vykladať v tom zmysle, že vyžaduje určitú minimálnu mieru organizácie a stability spojenú s výkonom hospodárskej činnosti. Iba samotná existencia majetku alebo bankových účtov

v zásade nenapĺňa túto definíciu (rozsudok Súdneho dvora vo veci sp. zn. C-396/09 z 19. decembra 2009).

Ústavný súd konštatuje, že dlžníka podľa opisu sťažovateľa uvedeného v jeho návrhu na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka (t. j. že tento pôsobí iba v pozícii nositeľa aktív), ako aj opisu riaditeľa dlžníka podobne uvedeného v jeho vyjadrení k odvolaniu odvolateľa (t. j. že jeho účelom je len oficiálne držanie aktív) nemožno považovať za „podnik“, a teda nie je dôvod uvažovať o začatí vedľajšieho (územného) konkurzného konania súdom na území Slovenskej republiky v zmysle čl. 3 ods. 2 nariadenia rady.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľa nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júna 2012